

– Vagyis itt az idő, hogy valóban vezessünk. Mellesleg soha nem volt címem, és ahogy a hírnevem elterjedt az egész vállalatnál, vissza is utasítottam a címeiket. Nem volt szükségem rá a munkámhoz. A viselkedésemmel több elismerést és tiszteletet szereztem, mint valaha, igaz, megérdemelten. Remek megbízásokat kaptam. A cég vezetése kezdett odafigyelni a javasla-
taimra, miként lehetne javítani az eredményeket. Aztán az utak a Karib-tengerre, amire mindenki vágyik... És áramlott hozzám a pénz. Nem kell ahhoz cím, hogy vezetőként viselkedjél, barátom. Egyszerűen nem kell – erősítette meg.

Ismét elhallgatott, és megnézte óráját. Meglepő módon Spongya Bob volt a számlapján. Nem tettem rá megjegyzést. Ez az alak már több, mint fura. De mint mondtam, kedveltem. Egyértelmű volt, hogy a fura külső és az új filozófia mögött jó szív lakozik.

– Szóval én csakugyan komolyan veszem a munkámat, és túl sok időt fecsegtünk a cég pénzén, Blake. Nem érzem magam jól miatta. Tudom, hogy javítani kell néhány dolgon ebben a boltban, de elmondhatom neked, hogy ez egy igen különleges szervezet, és nagyon szerencsés vagy, hogy itt lehetsz. Köszönöm, hogy időt szántál rám ma reggel.

– Semmi gond, Tommy – feleltem kicsit csodálkozva, hogy ilyen hirtelen véget ért a társalgást. – Én vagyok hálás a te időért. Sokat tanultam tőled.

– Nagyon szívesen. És ne feledd barátom, mindez az LWT. Nemcsak a munkában, hanem az életben is. Mint már említettem, jóval hamarabb meg fogod érteni, miről beszélek, mint gondolnád. Állj készen a változásra. Több siker vár rád a munkában és több személyes boldogság, mint azt a legszebb álmaidban remélted. Rocksztár leszel ennél a vállalatnál. Annyira örülök. – Ezzel ismét a levegőbe csapott és kacsintott.

– Hát, kezdek én is izgatott lenni.

– Ja, mindössze egyetlen szerződést kell aláírnod, mielőtt velem tartasz erre a különleges útra, Blake. És, ha nem vagy haj-

landó megtenni azt, amire kérlek, akkor bármennyire élveztem is a beszélgetésünket, teljesen lehetetlen, hogy elvigyelek a négy tanítóhoz.

– Miféle szerződés? – kérdeztem. Egy kicsit féltem attól, hogy elveszíthetem azt, amit a legnagyobb lehetőségnek kezdtem tartani. Végre átalakíthatom az életemet. Mégis kissé meglepett, hogy Tommy ilyen kötelezettséget ró rám.

– Csak ne aggódj. Nem kemény kötelezettségek vannak benne. Amúgy is, úgy gondolom, hogy amint megtanulod azt a vezetői filozófiát, amelyről beszélünk, automatikusan teszed, amire kérlek.

– Vagyis a szerződés? – tűnődtem hangosan.

– Csak egy egyszerű ígéret.

– Mit kell tennem?

– Hogy annyi emberrel osztod meg a négy tanítótól kapott ötleteket és módszert, ahánnyal csak tudod. Ennek jutalma, hogy több ember életét tudod mélyen átalakítani, mint azt valaha is remélted volna. Az én jutalmam pedig, hogy betartottam a négy tanítónak tett ígéretemet.

– Veled is ugyanezt ígértették? – kérdeztem.

– Úgy bizony. És most, hogy megtapasztaltam leckéik drámai erejét, pontosan tudom, miért tették. Mind a négyen természetesen erővel teli, sugárzóan nemes emberek. Tudják, hogy filozófiájuk bárki életét képes megváltoztatni, és hihetetlen mértékben emelni egész szervezetek szintjét. Nincsenek kétségeim, hogy amit felfednek előtted, egész nemzeteket segíthet csodálatos áttöréshez. Mivel az a céljuk, hogy segítsenek az embereknek, és hogy a világ jobb hely legyen, megígértették velem, hogy terjesztem az ígét. Ezért is jöttem ide, Blake. És ezért kérem ugyanezt tőled.

– Oké, benne vagyok. Annyi embernek elmondom, ahány-nak csak tudom ezt a különleges filozófiát. Ha olyan csodálatos, mint amilyennek mondod, talán még könyvet is írok róla.

Így mindenkihez, aki csak olvassa, eljuttatom az üzenetet. Mindenki megteheti a magáét azért, hogy az emberek, a vállalkozások és a nemzetek jobbak legyenek. Vagyis igen, Tommy, határozottan benne vagyok.

– Tökéletes – válaszolta könnyedén.

Azzal ott hagyott a könyvek között, tele kétségekkel. A szívem már évek óta nem vert ilyen hevesen. Ismét kezdtem érezni, hogy élek. Kezdttem újra megismerni a Reményt.

Ez volt akkor. Ez az első találkozásom Tommy Flinn-nel nem tegnap történt. Még mindig nehéz elhinni, milyen gyorsan telt el ez az idő. Gondolom, ilyen az élet: a napokból hetek lesznek, a hetekből hónapok, s az egész elrepül egy szempillantás alatt. A nagy újság az, hogy amit Tommy azon a hétfő reggelen ígért a SoHo-beli könyvesboltban, teljesen igaznak bizonyult. Minden részletében.

Az, hogy megtanultam ezt a rejtélyes filozófiát, egész világot átalakította. Követtem a négy figyelemre méltó tanító tanításait, és a karrierem robbanásszerűen beindult. Magamévá tettem az eszméket, amelyeket tőlük hallottam, és megérkezett a boldogság és belső béke, amely eddig elkerült. Mint Tommy mondta, az egész sokkal gyorsabban történt, mint ahogyan képzeltem.

Büszkén osztom meg önökkel, hogy immár a Bright Mind Books történetének egyik legfiatalabb alelnöke vagyok. Járom ezt a hatalmas országot, különböző boltokat látogatok, üzleteket kötök, és gyorsan fejlődő szervezetünk minden szintjén vezetőket nevelek. Hihetetlen nagy hasznot hozunk, és köztisztelőnek örvendünk munkahelyünk minősége és szolgáltatásunk kiválósága miatt. Nemcsak a munkámat szeretem, hanem imádom az életemet. Hihetetlenül egészséges vagyok, boldog férje annak a nőnek, aki azelőtt a barátnőm volt, és két csodás gyermek apja. A háborúban töltött időt immár személyes fejlődésem értékes időszakának látom, amely végül erősebb, böl-

csebb és derekabb emberré tett. Az a pálya, amelyet egykor zsákutcának tartottam, életem főművévé vált.

Eljutottam ahhoz, amit meg akarok osztani önökkel. Nemcsak sikeres lettem, hanem jelentőségtelnek is érzem magam. Azt érzem, hogy az életem számít. Hogy a világ valahogy jobb hely lett, mert itt vagyok. És mi lehetne ennél tökéletesebb?

Az a hétfő reggel Tommyval a kiindulópont volt. Ekkor ígértem meg Tommynak, hogy megosztom mindenkivel, akivel csak lehet a titkokat, amelyeket majd tanulok. Immár az én kiváltságom, hogy megosszam mindezt önökkel. Kérem, kapcsolják be a biztonsági övet. Mert ez izgalmas út lesz.

Harmadik fejezet

A középszerűség szomorú ára, és a vezetés elsajátításának látványos jutalma

„Csak a középszerűek halnak meg úgy, hogy a csúcson vannak. Az igazi vezető mindig fejlődik, egyre magasabbra emeli a léctet, még remekebbül teljesít, és gyorsabban reagál.”

Jean Giraudoux

Másnap reggel Tommy azt mondta, mindössze egyetlen napra van szüksége ahhoz, hogy mindent feltárjon előttem, amire szükségem van. – Adj nekem egy napot, Blake – kérte. – Találkozol a négy tanítóval, akik négy leckében megosztották velem is az LWT filozófia lényegét. Pontosan elmondják neked, miként teremtheted meg azt a sikert, amelyre mindig is vágytál, elmagyarázzák, mit is jelent valóban vezetni. Nem akarom, hogy úgy érezd, olyan vagyok, mint egy elromlott lemez, de a vezetés nem az elnökök, a tábornokok és államfők kiváltsága. Mindenki lehet vezető. Mostanában az üzleti világban és a társadalomban elképesztő változások zajlanak, valójában ez az egyetlen igazán fontos tudomány, amely a győzelemhez szükséges.

– És ahhoz, hogy valóban vezető legyek, egyetlen dolog szükséges, az, hogy lélegező emberi lény legyek, ugye?

– Igen. Ha lélegezni tudsz, vezetni is tudsz – helyeselt olyan egyértelműen, amitől rögtön jobban éreztem magam, és szebbnek láttam a jövőm.

Így aztán néhány nap múlva szombaton, kora reggel elhagytam New York Cityt. Mindössze egy csésze kávé, és a féktelen lelkesedés tartott ébren, a találkozóhely felé autózva, ahol Tommy várt rám. Ragaszkodott hozzá, hogy pontosan hajnali öt órakor jelenjek meg, s motyogott valami olyasmit is, hogy ez a nap legjobb időpontja. Én pedig nem akartam csalódást okozni mentoromnak, ezért ha kelleni is, de engedelmessé lettem.

A kocsimban harsogott a rock. Felhőkarcolók között, kihalt utcákon hajtottam ki Manhattanból, rá az országútra. Egyre nőtt bennem az izgalom. Sejtelmem sem volt, hogyan alakul ez a nap. De azóta megtanultam, milyen értékes ajándék magunkhoz ölelni a bizonytalanságot. A legtöbb embert előnti a félelem, amikor az ismeretlennel áll szemben. De nem kéne. Hiszen ez nem más, mint egy kaland kezdete.

„Állj meg a Rosemead temetőnél – utasított a Tommy által írt útmutató. – Az út mentén látod parkolni a kocsim. Bekapcsolom a vészvillogót, hogy könnyebben megtaláld a találkozóhelyet.”

Úgy tíz perccel öt előtt letértem a főútról a kavicsos behajtóra, amely a térkép szerint a céloomhoz vezet. Magas fenyők nyújtózkodtak az ég felé. Halvány köd lebegett a föld fölött. Az útmutató szerint balra volt egy tisztás. Nem tudhattam, miért egy temetőben találkozunk, de nyilván van valami a közelben, amit Tommy meg akar mutatni nekem. A temető feltehetően kézenfekvő – és felejthetetlen – találkozóhely a nap kezdetén.

Közelebb hajtottam. Hihetetlen látványt pillantottam meg. A kavicsos út szélén parkolt Tommy kocsija. Villogott a vészvillogó, ahogyan Tommy ígérte. Nem ült benne senki. A jármű márkája töltött el döbbenettel és áhítattal. Egy fényes, új, fekete Porsche 911S! Az egyedi rendszámtáblán ez állt: LDRSRUS. A fejemet csóválva elmosolyodtam. Hát, nem akármilyen ez az alak! Ez a fura könyvesbolti eladó, aki elveti a zsíros költség számlák

és a hatalmas sarokiroda gondolatát, helyette forradalmian új vezetési modellt hirdet, amely megfelel forradalmi korunknak, pont az én álomautómban jelent meg.

Leálltam a Porsche mögött és lekapcsoltam a motort. Kísérteties csöndben ültem a még sötét úton. Aztán egy emelkedőn a tisztáson megpillantottam egy magányos alakot. Sejtettem, hogy Tommy az. Mozdulatlanul állt a temetőben.

Minden energiámat össze kellett szedem, hogy végigmenjek az úton, fel a füves emelkedőn, elhaladva a temetőt megtöltő keresztek mellett. Eluralkodott rajtam a félelem. Elvégre még sötét volt, egy temetőben kószáltam, és tulajdonképpen alig ismertem Tommyt. Igaz, érdeklődtem utána a bolt néhány eladójánál. Mindaz, amit elmondott, teljesen igaz volt. Minden részleteiben. Nem kamuzott.

Igaz volt, hogy hetvenhét éves korára a vállalat legjobb alkalmazottjának tekintik. Csakugyan megnyerte azokat a luxus karibi vakációkat, és elképesztő díjakat. Remek fizetést kap, és többször kínáltak neki vezető beosztást. A cég minden vezetője a legmélyebb tisztelettel, elismeréssel néz rá. Mégsem tudtam lerázni magamról az érzést, hogy ez a kora reggeli találkozó a temető közepén nem életem legbölcsebb és legbiztonságosabb húzása. De egy belső hang arra biztatott, hogy menjek csak tovább. Így is tettem.

Közelebb értem ahhoz a helyhez, ahol Tommy állt, és közben megpillantottam a láthatár fölött a nap első táncoló sugarait. Közben ott láttam a lenyugvó holdat is, amely finoman beleolvadt az éjszakába. Gyönyörű látvány volt.

Tovább közeledtem az álló alakhoz. Most már egyértelmű volt, hogy valóban Tommy az, bár háttal állt nekem. Ugyanaz a ruha volt rajta, mint amikor először találkoztunk. Két frissen ásott sír tátongott előtte. Megdöbbenem.

Az első gondolatom az volt, hogy meneküljek. Talán örült, aki azért csalt ide, erre az elhagyatott helyre, hogy újabb áldo-

zata legyen! Egyre idegesebb lettem. Nem tudtam gondolkodni sem. Megdermedtem.

Tommy lassan megfordult. A haja még mindig rendetlen volt. Az arcán mosoly. Megnyugodtam. A nap egyre magasabbra hágott. Hát, ez érdekes nap lesz.

– Jó reggelt, Blake – köszönt Tommy szokásos, magabiztos hangján. – Pont idejében. Ez igen. Nagyon helyes. Tudom, hogy korán van még, de az egyik dolog, amit a vezetésről tanultam, az, hogy azokból lesz vezető, akik megteszik, amit a lúzerek nem hajlandók – még akkor is, ha ők sem szívesen. Van bennük önfegyelem, hogy megtegyék, amit fontosnak és helyesnek tartanak, szemben azzal, ami könnyű és szórakoztató. Nem akarom azt sugallni ezzel, hogy a legjobb vezetők nem érzik jól magukat. De mennyire, hogy jól érzik magukat. Attól, hogy képesek sikert teremteni és tartós, pozitív eredményt elérni, sokkal több öröm és vidámság van az életükben, mint másoknak. Kevés dolog ad annyi örömet, mint annak a tudata, hogy megvalósítottunk mindent, amire képesek vagyunk, remek munkát végzünk, és szépen éljük az életünket. – Tommy közben levette az LWT-vésetes ezüsthüvelyt.

– Tessék, ez a tiéd, Blake. Amiért volt benned bátorság idejönni. Ezzel félig megnyerted a csatát. Amiért vagy olyan nyitott, hogy megtanuld a filozófiát, amit ígértem, hogy megtanítunk neked. Az LWT azt jelenti, *Lead Without a Title* – Vezess rang nélkül. Ez az egész, amit ma tanulni fogsz, erről szól. Nincs szükséged semmiféle rangra ahhoz, hogy vezess, barátom. Jobb, ha tudod, hogy ma még sokszor hallod ezt a mondatot. Ez része a tanítási folyamatnak, hiszen az ismétlés a tudás anyja.

– Vagyis?

– Vagyis az ismétlés remek tanítási módszer. Az ismétlés révén az új ötlet hamar új meggyőződésként rögzül. Mivel nagyon fontos, hogy teljes lényedből higgy abban, hogy nem kell rang ahhoz, hogy vezetőként viselkedjél, újra meg újra hallani fogod.

„Többször emlékeztessenek, kevesebbszer utasítsanak”, mondta G. K. Chesterton.

– Értem – feleltem készségesen, s közben szemem csillogó papucscipőjére tapadt.

– Remek. Szóval, mint azt már a boltban megbeszéltük, a vezetés nem valami bonyolult művészet, néhány Harvardon végzett, és makulátlan társadalmi háttérrel rendelkező nagyokos számára. Közös emberi mivoltunk révén valamennyien képesek vagyunk rá. És olyan sok átható változás történt a társadalomban, hogy a vezetés lett a legfontosabb kulcs az üzleti sikerhez. A minap el is felejtettem hangsúlyozni, hogy a vezetés nem csak a munkáról szól. Vezetőként kell viselkednünk minden területen. Ahhoz, hogy a lehető legjobb életet éljük, fontos, hogy vezetők legyünk az egészségünk terén, vezetőként mutatkozzunk a szeretteinknek, a pénzügyekben és a közösségben. Ami a lényeg, hogy képesek legyünk önmagunkat vezetni. Ha nem tudod magadat irányítani, másokat sem fogsz. Ime egy jó tanács neked. „Az, ha megtaláljuk önmagunkban erőnk közepét, hosszú távon a legtöbb, amit embertársainknak adhatunk.” Ezt Rollo May pszichológus mondta. – Tommy nagyot szíppantott a friss levegőből. – Remek nap ez, amikor jó élni, Blake. Ha nem hiszed, gondolj bele a másik lehetőségbe – bökött meg játékosan.

– Köszönöm az ajándékot, Tommy – tettem a nyakamba a láncot. Tommy végül mégiscsak felfedte előttem, mit jelentenek az LWT betűk.

– Ismét köszönöm, hogy idejöttél ebben az időpontban – mondta mentorom. – A korai kelés az egyik olyan értelmes mindennapos szokás, amelyet az, aki rang nélkül is vezet, kitartóan gyakorol. Eszembe juttatja Ben Franklin szavait: „Bőven lesz még idő aludni, amikor meghaltál”, s lenézett a sírhelyekre.

– Egyenes beszéd – mormogtam.

– De mennyire igaza volt. Olyan könnyű sokáig aludni. Hányan kívánják, hogy bárcsak több idejük lenne, mégis elvesztegetik azt, ami van. Ha egy órával korábban kelsz naponta, az hét óra többlet egy héten. Harminc friss óra havonta. Csaknem egy egész munkahét harminc nap alatt! Ezt az időt felhasználhatod arra, hogy terveket készíts, finomítsd a víziód, és kialakítsd a legjobb elképzelést. Ez alatt az idő alatt felmérheted az értékeid, elmozdíthatod a belső határokat, és újra végiggondolhatod a céljaid. Ez alatt az idő alatt tanulhatsz, fejlődhetsz és a csúcsra kerülhetsz mindenben, amit teszel. Az egyik fő cél ezen az úton az, hogy fejlődjünk. Jó dolog elégedettnek lenni, de nem megelégedettnek. Fejlődj mindenben. Fejlődj mindenben naponta, kitarthatóan, szenvedélyesen.

– Nagyon szép. De jólesne még egy kávé – vallottam be.

Tommy szinte meg sem hallott. Ismét lenézett a két kiásott gödörbe.

– Na igen, elgondolkodtam, miért itt állunk, ezek mellett. Jól rám ijesztettél. Már kezdtem azt hinni, hogy talán sírba akarsz tenni, amikor megláttam őket. De bíztam benned, Tommy. Bizonyos fokig egyszerűen bízom benned. Talán azért, mert ismerted apám. Úristen, mennyire hiányzik.

– Nekem is. Nagyon nagylelkű és tisztességes ember volt. Már gyerekként is, mindig a helyes utat választotta, még akkor is, ha az volt a nehezebb út. Biztos boldog lenne, ha tudná, hogy ma itt vagy velem. Ha hallaná, hogy micsoda változások történnek majd abban, ahogyan dolgozol és élsz.

– Igen, boldog lenne – bólintottam csöndesen.

– Órákig tartott, mire kiástam ezeket – mutatott Tommy a gödrökre. – Komoly testedzés egy hetvenhét éves fiatalembernek – nevette el magát. – Lenyűgöznek a sírok. Drámaian emlékeztetnek arra, milyen rövid is az élet. Gondolj csak bele! Végül valamennyien itt végezzük. Mindössze egy halom por-szem vagyunk, Blake. Mindaz, amit olyan fontosnak tartottunk, mint rangok, vagyion, társadalmi helyzet, semmit nem számí-

tanak. Az igazgatót az utcaseprő mellé temetik. Az utolsó napodon, csak az számít igazán, ismered-e belső vezetőd. Ha igen, megvolt-e benned a bátorság, hogy ajándékaid a körötted levő világnak adjad. Nagyjából ez az élet végső célja, ha megfosztottuk a köznapi dolgoktól. – Tommy mély lélegzetet vett a tiszta, reggeli levegőből. – Ha a halálon elmélkedünk, az újra ráébreszt arra, mi igazán fontos az életben. Hát nem érdekes? Nézz csak be ide.

Az első sír alján egy palatábla hevert. Soha nem láttam még ilyet. Tiszta, nagy betűk látszottak a kövön.

– Rajta – utasított Tommy, s egyik őrmesteremre emlékeztetett az alapképzésről. – Ne félj attól, hogy egy kicsit bekoszolod magad. Menj le, és vedd ki a táblát.

A szívem ismét hevesebben vert. Kétségek töltötték meg az elmém. De mielőtt teljesen úrrá lett volna rajtam a félelem, leugrottam a sírba, gyorsan fölkaptam a táblát és letöröltem róla a földet. A nap közben még magasabbra emelkedett az égen. A sír mélyén állva, anélkül, hogy felnéztem volna Tommyra, elolvastam, mi van a táblára írva.

– A tíz dolog, ami bánhatunk – állt rajta. – Mit jelentsen ez? – kérdeztem.

– Olvasd csak tovább.

– A tíz dolog, amit bánhatunk – mondtam hangosan.

1. Elérkezik utolsó napunk, és a ragyogó dal, amelyet életünknek énekelni kellene, még nem csendült fel.
2. Elérkezik utolsó napunk, és még nem tapasztaltuk meg azt a természetes erőt, amely nagy dolgokra készítet, és hatalmas feladatot végezhetünk vele.
3. Elérkezik utolsó napunk, és rájövünk, hogy példánkkal nem inspiráltunk senkit.
4. Elérkezik utolsó napunk, és fájdalommal tölt el a felismerés, hogy soha nem mertünk kockáztatni, és soha nem is nyertük el kockázatunk jutalmát.

5. Elérkezik utolsó napunk, és felfogjuk, hogy kihagytuk a lehetőséget, nem törtünk magasra, mert elhittük a hazugságot, hogy bele kell nyugodnunk a középszerűségbe.
6. Elérkezik utolsó napunk, és összetöri a szívünket, hogy nem tanultuk meg annak művészetét, miként lehet győzelmet kovácsolni a nehézségekből.
7. Elérkezik utolsó napunk, és bánjuk, hogy elfelejtettük: azért dolgozunk, hogy másokon segítsünk, és nem csak önmagunkon.
8. Elérkezik utolsó napunk annak tudatában, hogy olyan életet éltünk, amelyre a társadalom készítetett, szemben azzal, amelyet igazából szerettünk volna.
9. Elérkezik utolsó napunk, és ráébredünk a tényre, hogy nem hoztuk ki magunkból a legtöbbet, nem szabadítottuk ki a bennünk rejlő zsenialitást.
10. Elérkezik utolsó napunk és felfedezzük, hogy lehetünk volna vezetők is, és jobb világot hagyhattunk volna magunk után. De nem vállaltuk ezt a küldetést, mert féltünk. Ezért kudarcot vallottunk. Kárba ment az életünk.

Nem tudtam, mit is mondhatnék. Valami megmagyarázhatatlan okból meghatódtam. Talán éppen ez történik velem is, ha nem változtatok azonnal, és kezdek vezetni rang nélkül is. Talán csak szembesültem saját halandósággal, azzal, milyen gyorsan megy el mellettem az élet. Talán Tommy rákényszerített, hogy szembenézzek a ténnyel: az elmúlt években áldozatot játszottam, és csakis külső tényezőket okoltam a helyzetemért, nem vállaltam felelősséget az életemért. Rádöbbsentem, hogy végső soron mi magunk teremtjük azt az életet, amelyet élünk. Eddigi döntéseim és cselekedeteim révén ez jutott nekem.

Egy biztos: a lista, amelyet felolvastam, mélyen érintett. Bár csak többen ismernék ezt a tízes listát. Képzeljék csak el, mennyi képesség nem menne veszendőbe, ha az üzletemberek meg-

tanulnák ezt, és kitörnének a hibás sémákból, amelyben addig dolgoztak! Gondoljanak bele csak, milyen jót tenne, ha a gyerekek az iskolában megtanulnák! Hány emberi életet lehetne megmenteni világszerte, ha ez a tíz dolog általánosan ismert volna, hogy mindenáron megelőzzük ezt a késői bánatot.

Ebben a pillanatban valami mélyen megváltozott bennem. Ez volt a közmondásos pillanat, amikor felgyullad a lámpa. Leszik a tantusz. Minden a helyére került. Megígértem magamnak, hogy drámai mértékben megváltoztatom azt, ahogyan dolgozom. Megfogadtam, hogy átalakítom az életemet. Nem a háborút hibáztatom azért, hogy nem vagyok képes visszazökkenni a játszámába. Nem az igazgatómat hibáztatom azért, mert nem tudok jobb munkát végezni. Nem a múltamat teszem felelőssé azért, ha nem tudok győzni a jelenben. Ebben a pillanatban – álmosan és koszosan a sírban állva, amelyet külön mentorom ásott, még jóval ennek a lélegzetelállítóan szép, új kezdetet ígérő napnak a hajnalán – abbahagytam a kifogások keresését. Teljes felelősséget vállaltam tetteimért. Jobbá váltam

– Te írtad ezt, Tommy?

– Igen, én, Blake – felelte halkán, és Miki egeres zsebkendőjével megtörölte kezét. Komoly volt az arca. A hangja tiszta.

– A pokol a földön nem más, mint az első sírban végezni. A pokol a földön nem más, mint átélni ezt a megbánást, mielőtt meghalunk. Semmi nem rombolja le jobban szellemünk, mint a halálos ágyunkon arra gondolni, hogy ez a tíz dolog rám vonatkozik. Az ember szíve akkor törik össze igazán, ha eljönnek az utolsó percek, és rájön, hogy elvesztegette a legfontosabb ajándékot, amelyet kapott – az esélyt, hogy megmutassa nagyszerűségét a világnak. Íme az egyik legfontosabb tanács a vezetéshez, amelyet adhatok neked, Blake. A meg nem valósított lehetőség fáj. A legszomorúbb az egészben, hogy a középszerűség és a szégyeneseen leélt élet erőszakosan támad. Olyan gyorsan, olyan láthatatlanul történik minden, hogy mire észbe kapsz, darabokra

tép – magyarázta, s hangos csattanással csapta össze kezét. – Az egyik nagy ötlet, amelyet a zseniális tanítótól tanultam, akikkel nemsokára találkozni fogsz, az, hogy a siker mindössze néhány mindennapos szokás fegyvermezett végrehajtásán múlik, amelyek idővel olyan teljesítménnyé állnak össze, amelyről nem is álmodtál. Ezeket a kis szokásokat olyan könnyű minden nap végrehajtani, hogy a legtöbben nem is hinnék, hogy számítanak. Épp ezért nem is hajtják végre őket.

– Vagyis a siker könnyű – jegyeztem meg. – Bárki sikeres lehet, ha kitartóan azt teszi, amit kell, és ezek a kis választások és cselekedetek idővel felhalmozódnak. Azt hiszem, ez a lendület ereje. Vagyis végül mindenki eljuthat arra a hihetetlen helyre, amely annyira elérhetetlennek tűnt, amikor a dologba belevágott. Az egész folyamat engem egy gazda munkájára emlékeztet. Elülteti a magvakat. Locsolja a növényeket, és trágyázza a földet. Látszólag semmi nem történik.

– És a gazda nem adja föl. Nem rohan ki a földjére és kezd ásni, hogy megtalálja a zöldségeket – fűzte hozzá Tommy.

– A gazda türelmes és bízik abban, amit tesz. Bízik abban, hogy eljön az aratás, és mindennapi munkája révén mélyen megérti ezt. És egy nap, szinte a semmiből meg is történik a csoda.

– Értelmes srác vagy, Blake. Csodás metafora, barátom. Apádnak igaza volt. Van benned lehetőség. – S boldogan tapsolt. – Olyanná kell válnunk, mint a gazdák – ismételte Tommy magát. – Ez remek – mormolta a bajusza alá.

Egyetlen felhő nem volt az égen. Madarak csiripeltek, és a napsugár felmelegítette arcom. Csakugyan olyan nap volt, amikor öröm élni.

– A sikeres emberek mind ugyanazt a néhány vezetői szokást gyakorolják – folytatta Tommy. – Folyamatosan művelik ugyanazt a néhány alapvető dolgot. De ezek a láthatóan kicsiny, jelentéktelen mindennapos cselekedetek idővel első osztályú karrierré és világlklasszis étletté állnak össze. S ezzel el-

jutottunk a kudarcig. A kudarc ezzel szemben ugyanilyen közel van. A kudarc nem más, mint annak az elkerülhetetlen következménye, hogy mindennap kitartóan nem tesszük meg kis cselekedeteinket. Ezek idővel odáig juttatnak, ahonnan nincs visszaút. Nézz csak bele ebbe az első sírba, komolyan nézz a lelkedbe, és gondold végig, miként kívánsz létezni mától fogva a világban. Az biztos, hogy nem akarod ebben az első sírban végezni. Az tragédia lenne. Igen, egyetértek azzal, hogy kissé színpadias volt itt, a temetőben találkozni – vallotta be –, de provokálni akartalak. Felébreszteni. Odáig juttatni, hogy ledobd a szemellenzőt, felejtsd el a kifogásokat, és nézz végig önmagadon. Ha nem felejtjük el, hogy egy nap meghalunk, az nagy segítség abban, hogy megváltozzon a gondolkodásunk, és felébresszük belső vezetőnket.

– Miért? – kérdeztem.

– Mert ha nem feledjük, milyen rövid az élet, az lehántja mindazt, ami nem fontos az életben, és arra emlékeztet, ami az. Ha meglátjuk halandóságunkat, az figyelmeztet, hogy hónapjaink meg vannak számolva.

– Kilencszázhatvan – bólintottam.

– Igen, Blake. Akkor mi értelme kicsiben játszani? Mi értelme a kudarcból tartani? Mi értelme mások véleménye miatt aggódni? Mi értelme nem vállalni kötelességünket, hogy vezessünk?

– Sikerrel jártál, Tommy. Úgy érzem, megváltoztam.

– Ennek az az oka, hogy csak az igazi változást, ha nem logikai, hanem érzelmi szinten mozdul el valami. Be akartam férközni a bőröd alá, megérinteni a szíved, és nem a fejedhez szólni. Százszor is hallhatunk egy jó ötletet, és nem kerül a helyére egészen addig, míg meg nem tapasztalod a testedben. Csak akkor lesz több, mint egy ötlet; lesz maga az igazság. Ezért nincs tartós eredménye olyan sok képzsnek. Nem jut el hozzánk, az elmondottak.